Laiškas Valerijai Čiurlionytei, [1917-05-16], [iš Sočio – į Iskorostį].

Ramybė vakaro!

Ramybė vakaro!

Nė ąžuolų, nė palmių, nė kiparisų šakose jokio šlamėsio-garso…

Ilgai ilgai sėdėjau vakar po senu ąžuolu.

Vilnys taip tyliai, tykiai šlamėjo-dainavo.

Rodės regėjimai, girdėjos balsai, sklido-kėlėsi aidijos…

Kažkur toli-toli balandžiai puotą kėlė. Siuto ir šoko. Galvos margavo, sparnai pleškėjo, kojos kėtojos…

Ir skrido vis nauji ir nauji pulkai, ir nauji juokės iš ramybės ir tylumos… Tik po kojų akmenyčiai girgždėjo, tik rasa akyse žėrėjo…

Ramus toks vakaras! Vilnių daina tokia tyki ir slėpininga! Ir seno ąžuolo toks rymastis amžinas, liūdnas ir kietas! Visas šakas, visus lapelius ir žiedus susupė, rodos, sustingusios muzikos vilnys, lengvos ir sraujos, grakščios ir šviesios, vaiskios ir spinduliuotos… Ir taip taikai, kad nepasijudinti, kad nesukrebždėti, tegu tuose žieduose ir žiedeliuose miega glūdi tylybė, tegu tūno, o rodos, nuo mažiausio šlamėsio pakils-pasikels, nuplasnos in nežinomas tylybės šalis ir vėlei paliks vieną liūdėti ir ilgėties…

Kažkokia nežinoma slėpininga-slėpininga slaptybė-šviesuma visuose žieduose ir žiedeliuose, ir palmių išdidžiai iškėstose in dangų rankose, ir senių ąžuolų neapčiuopiamuose glėbyse…

Keista kažkokia naktis…

Ir tyli susiglaudęs kampelyj, ir čiaupi lūpas kiečiau, kad netyčia neištrūktų koks garsas, kad neišduotum savęs — — —

Ir slenka sapnai viens už kito, ir kelias godos, tylios ir nebylios, keistos, nesuprantamos…

Ir prisipildo dūšia nakties maldos ir nakties paslapties, ir daros viduj tyku, tyku ir šviedru, rodos, pakilo ir užliejo gaisri srovė mėnesienos, užliejo ir nuplovė visas šiurkštybes ir nelygybes, ir dabar vien tik viena tenai mėnesiena žvilganti platybė, vienas baltas veidas ir sustingusios iškėtę sparnus baltos žvilgančios karūnos…

Ir vakaro tylybė plaukia ritmingai dūšion, ir, rodos, kiekvienu alsavimu ją geri ir svaigsti, ir pilnėji, ir nėra, rodos, tokios tylybės taurės, kurios neišgertum, ir nėra tokios šviesybės bangos, kurioj nepasinertum, ir nėra, rodos, tokio pasaulio, kurio nemylėtum…

— — — — — — —

Bet aš vakar sode prie marių neilgai vakare tebuvau. Pas mane buvo karštis ir galva labai sukės.

Matai, diena graži buvo ir aš ant saulės rytą pasivarčiau nuogas 11/2 valandos. Tai vakare, kad pradėjau degti visas — ir veidas, ir rankos, ir krūtinė, ir pilvas, ir kojos, ir viskas — maniau, kad sudegsiu, kaip karšta buvo. Ir pernakt ilgai ilgai nemiegojau. O mėnulis visą laiką žiūrėjo pro langą į mano veidą ir juokės.

Bet šiandie jau gerai, šiandie tiktai veidas bedega, bet tai nieko, o kitur — tai nors vėlei eik ir

deginkies. Tai turbūt eisiu ir deginsiuos, kol sudegsiu.

Tik kas gerai, kad aš jaučiu, kaip aš čia stiprėju. Gerai.

— — — — — — — —

Устремляя наши очи

На бледнеющий восток,

Дети скорби, дети ночи,

Ждем придет ли наш пророк.

Мы неведомое чуем

И, с надеждою в сердцах,

Умирая, мы тоскуем

О несозданных мирах.

Дерзновенны наши речи,

Но на смерть осуждены

Слишком ранние предтечи

Слишком медленной весны.

Погребенных воскресенье

И, среди глубокой тьмы,

Петуха ночное пенье,

Холод утра — это мы.

Мы — над бездною ступени,

Дети мрака, солнца ждем,

Свет увидим, и, как тени,

Мы в лучах его умрем. [1] [2]

— — — — — — — — — —

Ivanovas [3] pasakojo apie naują religiją — Žmogaus religiją, kurią jis pradėsiąs skelbti.

Del jo esą pasaulyje kiek yra žmonių — pusantro milijardo — esą tėra tik vienas žmogus. Ir kiekvienas žmogus, kiek jų yra, kiek jie nesiskirtų, — yra tik viena esybė.

Ir kai žmonės esą pajus tatai, kai jų sąmonėj ji insikūnys, — tai tuomet pasaulyj būsią arba labai gerai, arba labai blogai. Pavyzdžiui, jei vienas kitą norės užmušti, — jis žinos, jis jaus, kad jis tuo užmuša save, savo dvynį (двойник [4]), ir tuomet baisybė būsianti neišpasakyta.

Ir jei dabar yra pasaulyj žmogus ir jo šešėlis (kaip žmonės jaučia), tai tuomet būsią žmogus ir šešėliai — šešėliai be galo — — —

Vakare buvau pašte.

Atsakas aiškus. Aš ir vilties baigiu nustoti. Šiandie jau lygiai dvi savaiti, kaip aš atvažiavau čia, rodos, jau galėtų ateiti laiškas, jei parašytum… Ar tu rašai man, ar tu atsimeni mane kada?

Ar aš sulauksiu tos valandos, kad tu mane atlankysi — — —

Vakare žiūriu žiūriu in mėnulį…

Ir rodos man, kad aš girdžiu tavo žengsnius, kad aš girdžiu tavo alsavimą, kad aš juntu tavo šešėlį…

Aš apie tave negalvoju, aš kažkaip ir veidą tavo bijau insivaizdinti, tik taip kažkaip man girdis tavo žingsniai, rūstūs ir nuolatūs, tavo žvilgesys, vientisas ir amžinas, tavo šešėlis, liūdnas ir nerimaująs… Man jaučias kažkaip, kad sutemą tu su manimi, ir man nebebaisu, ir man nebeklaiku, ir aš nebemirštu…

Aš turbūt nebeatskiriu dabar, kas gera, kas bloga, kas skausmas, kas džiaugsmas — del manęs vienas pajautimas ir viena dūšios nuomalda — atsisėdu ant marių kranto po senu ąžuolu ir žiūriu į tolumą, į tolybę. O jei aš ir daugiau dar taip pagyvensiu, tai ir visai šnekėt, ir skirti vieną žodį nuo kito nebemokėsiu. Galop jie ir nereikalingi, tie žodžiai.

Yra dūšios kažkokie nematomi, nežinomi spinduliai, apie kuriuos mokslas nieko nežino, kurie tik pajautimu nujaučiami, kuriais, tais nežinomais spinduliais, dūšios ir susižino — — —

Aš noriu, kad vakare tu pa[ti] ilgai ilgai pasižiūrėtum in mėnulį ir paskui visa dūšia tylumos pasiklausytum.

Aš noriu, kad tu ir nesapnuotum, tik regėjimus regėtum. Aš noriu, kad ir tu būtum kaip regėjimas.

Ar bus tau gerai?.. Tegu akys tavo dega ir juokias.

Bučiu[o]ju - tavo Boly[tis].
'16-V.'

KOMENTARAI

[1] BS iš atminties cituoja rusų poeto simbolisto Dmitrijaus Merežkovskio (Дмитрий Мережковский, 1866–1941) eilėraščio „Дети ночи“ („Nakties vaikai“), parašyto 1894 m. Pallanzoje, fragmentą.
Visą eilėraštį žr. Дмитрий Мережковский, „Дети ночи“, in: *Поэзия серебряного века*, т. 1, (Библиотека отечественной классической художественной литературы), составление, вступительная статья, комментарии Л. Г. Кихней, А. В. Леденева, Москва: Дрофа, 2004, ст. 48–49.

[2] Eilėraščio vertimas:
Mes, liūdesio vaikai, nakties vaikai,
Įsmeigę akis
Į blykštančius rytus,
Laukiam, ar ateis mūsų pranašas.
Mes jaučiam tai, kas paslaptinga,
Ir su viltimi širdyse
Mirdami, mes ilgimės
Nesukurtų pasaulių.
Drąsios mūsų šnekos,
Bet pasmerktos mirti.
Per daug ankstyvi ženklai
Pernelyg vėluojančio pavasario.
Palaidotų prisikėlimas,
Ir vidury gilios tamsos
Gaidžio naktinis giedojimas,
Ryto šaltis – tai mes.
Mes, tamsos vaikai, –
Ant bedugnės krašto saulės laukiam.
Išvysim šviesą ir kaip šešėliai
Jos spinduliuos numirsim.

[3] Viačeslavas Ivanovas (Вячеслав Иванов, 1866–1949), rusų simbolistas.

[4] ~ *rus* =dvynys